

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ,
छत्रपती संभाजीनगर विभागीय मंडळ, स्टेशन रोड,
छत्रपती संभाजीनगर

Email: chair.aurboard@mahedu.gov.in/sschscboardabad@gmail.com
Tel: Div.Chairman(P) : (0240)-2331116 EPABX :2334228/2334284. Div. Secretary (P) :2341035

जा.क्र.छ.संविम/उमाक/ 4614
दिनांक:- 18/02/2026

प्रति,

सर्व केंद्रसंचालक,

उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र (इ. १२ वी) व

माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र (इ. १० वी)

छत्रपती संभाजीनगर/बीड/जालना/परभणी/हिंगोली

विषय:- परीक्षा केंद्रावरील CCTV कॅमेऱ्यांचे रेकॉर्डिंग जतन करून
ठेवणेबाबत.

- संदर्भ:- १.राज्यमंडळ कार्यालयाचे क.रा.म. परीक्षा-८/३२६९ दि.२५/०९/२०२५ रोजीचे पत्र.
२.शासन पत्र क्रमांक:- परीक्षा-१६२५/प्र.क्र. १३/एसडी-२ दि. ०३ डिसेंबर, २०२५
३.राज्यमंडळ कार्यालयाचे कमांक.रा.सं./परीक्षा-५/४१३२ दि.०५/१२/२०२५ रोजीचे पत्र.
४.शासन निर्णय क्र. परीक्षा १६२५/प्र.क्र.२२१/एस.डी २ दि.०९.०१.२०२६
५.शासन पत्र क्रमांक :- परीक्षा- १६२५/प्र.क्र.१३/एसडी-२ दि. ३०जानेवारी, २०२६.
६.राज्यमंडळ कार्यालयाचे क.रा.म./ परीक्षा-५/४३७ दि.३०/०१/२०२६ रोजीचे पत्र.
७.राज्यमंडळ कार्यालयाचे क्र.रा.म./ परीक्षा-५/७०६ दि. १७/०२/२०२६ रोजीचे पत्र.

उपरोक्त संदर्भीय पत्रान्वये परीक्षा प्रक्रियेमध्ये पारदर्शकता, शिस्त व गैरप्रकारांना आळा घालण्यासाठी सर्व परीक्षा केंद्रांमध्ये CCTV यंत्रणा कार्यान्वित ठेवणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. याबाबत विभागीय मंडळांनी केंद्रसंचालक बैठकीमध्ये सविस्तर सूचना दिलेल्या आहेत. उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र (इ. १२ वी) परीक्षा दिनांक १० फेब्रु., २०२६ ते दिनांक १८ मार्च, २०२६ तसेच माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र (इ.१० वी) परीक्षा दिनांक २० फेब्रु. २०२६ ते दिनांक १८ मार्च, २०२६ या कालावधीत होत आहेत. उपरोक्त कालावधीतील परीक्षा केंद्र परीसरातील व परीक्षेशी संबंधित वर्गखोल्या तसेच माहिती तंत्रज्ञान (IT) / सामान्यज्ञान (GK) विषयांच्या ऑनलाईन परीक्षेदरम्यान संगणक प्रयोगशाळेतील CCTV कॅमेऱ्यांचे फुटेज जतन करून ठेवणे अनिवार्य असून त्यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करावी. रेकॉर्डिंग व संचयन (Storage) व्यवस्था:
१. परीक्षा सुरु होण्यापूर्वी परीक्षा कक्षातील कॅमेऱ्यांचे किमान ३० मिनिटे व परीक्षा संपल्यानंतर (दिव्यांग विद्यार्थी असलेस त्या कालावधीचा विचार करून) रेकॉर्डिंग सुरु ठेवणे बंधनकारक राहिल. परीक्षा केंद्रावरील DVR/NVR मधील प्रत्येक पेपर दिवशीचे रेकॉर्डिंग स्वतंत्र पेनड्राईव्ह/संगणकावर जतन करून ठेवावे, फुटेज साईज (Data) अधिक असल्यास हार्डडिस्कमध्ये ते जतन करून ठेवावे. रेकॉर्डिंग जतन करत असताना आयटी शिक्षक किंवा तंत्रस्नेही शिक्षकाची मदत घ्यावी.

P.T.O.

२. सर्व कॅमेरे सतत Continuous Recording Mode वर ठेवावेत. Motion Recording टाळावे.
३. DVR/NVR मध्ये पुरेशी हार्डडिस्क क्षमता किमान १ TB किंवा आवश्यकतेनुसार अधिक असावी. क्षमता कमी असल्यास DATA वगळता जाण्यापूर्वीच वेळोवेळी Hard Disk किंवा संगणकामध्ये त्या दिवसापर्यंतचा डाटा साठवून घ्यावा.
४. केंद्रावरील हार्डडिस्कमध्ये सर्व पेपरच्या दिवशीचे unedited रेकॉर्डिंग पेनड्राईव्ह अथवा संगणकावर, तसेच आवश्यकतेनुसार केल्यास तात्काळ पुढील आदेशापर्यंत जतन करून ठेवावे. विभागीय मंडळ अथवा जिल्हा दक्षता समितीने मागणी ते उपलब्ध करून द्यावे.
५. आवश्यकतेनुसार बॅकअप External Hard Disk / Cloud Storage ठेवणे बंधनकारक राहिल.
६. परीक्षा कालावधीत परीक्षा केंद्रावरील CCTV से live access जिल्हा दक्षता समिती / वरिष्ठ कार्यालय तसेच मंडळाने मागणी केल्यास परीक्षा केंद्रांनी ते उपलब्ध करून देणे अनिवार्य आहे.
७. दररोज पेपर सुरु होण्यापूर्वी आणि वेळोवेळी सर्व CCTV कॅमेरे सुरु आहेत याबाबत केंद्रसंचालकांनी खात्री करावी.
८. परीक्षा केंद्रास भेट देणाऱ्या अधिकारी, भरारी पथक, बैठे पथक यांना CCTV कॅमेरे व यंत्रणा कार्यान्वित असल्याबाबत केंद्रसंचालकांनी अवगत करावे.
९. परीक्षा कालावधीत परीक्षा केंद्र परिसर व वर्गखोल्यांमधील CCTV कॅमेरे बंद असणे, बंद ठेवणे, access उपलब्ध करून न देणे, फुटेज न ठेवणे अथवा उपलब्ध करून न देणे या बाबी गैरप्रकार करण्याच्या उद्देशाने केल्याचे मानण्यात येईल. याबाबत संबंधित केंद्राचे प्राचार्य, केंद्रसंचालक व केंद्रसमन्वयक यांच्यावर जबाबदारी निश्चित करून गैरमार्ग प्रतिबंध अधिनियम १९८२ अंतर्गत गैरप्रकार करणे, गैरप्रकारास मदत करणे आणि उत्तेजन देणे या कलम क्र. ०३ अन्वये कारवाई करण्यात येईल.

वरील सर्व सूचनांचे काटेकोर पालन करणे ही परीक्षा केंद्रसंचालकांची व संबंधित परीक्षा केंद्र शाळा / कनिष्ठ महाविद्यालयाचे मुख्याध्यापक / प्राचार्य व केंद्र समन्वयक यांची वैयक्तिक जबाबदारी राहिल. कोणतीही त्रुटी आढळल्यास संबंधितांविरुद्ध नियमानुसार कडक कारवाई करण्यात येईल. याची सर्व केंद्रसंचालक व संबंधित परीक्षा केंद्र शाळा / कनिष्ठ महाविद्यालयाचे मुख्याध्यापक / प्राचार्य व केंद्र समन्वयक यांनी नोंद घ्यावी.

सोबत - सुचना परिपत्रक

प्र. विभागीय सचिव,
विभागीय मंडळ, छत्रपती संभाजीनगर

प्रत माहितीस्तय :-

- १) मा.सचिव, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, भांबुर्डा, शिवाजीनगर पुणे-०४
- २) मा.शिक्षण उपसंचालक, शिक्षण उपसंचालक कार्यालय, छत्रपती संभाजीनगर
- ३) शिक्षणाधिकारी (माध्य.) जि.प. कार्यालय, छत्रपती संभाजीनगर/वीड/जालना/परभणी/हिंगोली

परीक्षा केंद्रामध्ये CCTV वापराबाबत तांत्रिक व प्रशासकीय सर्वसाधारण सूचना

१) CCTV कॅमेऱ्यांच्या तांत्रिक बाबी :

- कमी प्रकाशाने (Low Light) देखील स्पष्ट रेकॉर्डिंग मिळेल अशी प्रकाशव्यवस्था असावी.
- प्रत्येक कॅमेऱ्यामध्ये दिनांक व वेळ (Date & Time Stamp) अचूकपणे मिट असणे आवश्यक आहे.

२) कॅमेरे बसविण्याची पद्धत :

- प्रत्येक परीक्षा कक्षांमध्ये संपूर्ण वर्ग स्पष्ट दिसेल अशा पद्धतीने किमान १ किंवा आवश्यकतेनुसार अधिक कॅमेरे असावेत.
- परीक्षा केंद्रसंचालक कक्षा, प्रवेशद्वार, कॉरिडॉर, परीक्षेसाठी आवश्यक वर्गांखाल्या व नियंत्रण कक्षा येथे कॅमेरे आवश्यक आहेत.
- कॅमेरे अशा उंचीवर बसवावेत की त्यामध्ये छेडछाड होणार नाही.

३) वीजपुरवठा व नेटवर्क सुविधा :

- CCTV प्रणाली UPS / इन्व्हर्टरशी जोडलेली असावी.
- वीजपुरवठा खंडित झाल्यास किमान २ तास रेकॉर्डिंग सुरू राहिल अशा व्यवस्था असावी.
- नेटवर्क आधारित प्रणाली असल्यास इंटरनेट कनेक्शन स्थिर व सुरक्षित असावे.
- LAN केबलिंग व्यवस्थित व सुरक्षित पद्धतीने करण्यात यावे.

४) नियंत्रण व देखरेख :

- परीक्षा सुरू होण्यापूर्वी सर्व कॅमेरे कार्यरत असल्याची खात्री केंद्रसंचालकांनी करावी.
- नियंत्रण कक्षात मॉनिटरद्वारे थेट निरीक्षणाची सुविधा उपलब्ध असावी.
- CCTV फुटेजमध्ये कोणतीही छेडछाड होऊ नये याची संपूर्ण जबाबदारी केंद्रसंचालकांची राहिल.
- जिल्हास्तर दक्षता समिती / संबंधित अधिकारी / मंडळाने मागणी केल्यास आवश्यक फुटेज त्वरित उपलब्ध करून द्यावे.

५) सुरक्षितता व गोपनीयता :

- रेकॉर्डिंगमध्ये प्रवेश केवळ अधिकृत व्यक्तींनाच असावा.
- DVR/NVR प्रणाली पासवर्ड संरक्षित असावी.
- प्रणालीमध्ये अनधिकृत प्रवेश रोखण्यासाठी आवश्यक सायबर सुरक्षा उपाययोजना कराव्यात.